2023

Time - 3 hours

Full Marks - 80

*Answer **all units** as per instructions.*
Figures in the right hand margin indicate marks.
Candidates are required to answer
in their own words as far as practicable.

UNITS – I & II

१ । अधोलिखितेषु कस्यापि द्वयस्य दीर्घोत्तरं प्रदेयम् । (१० × २

(क) ग्रहाणां शत्रु-मित्र-सम ग्रहाणां तथ्यं लिखत ।

(ख) ग्रहाणां सामान्य दृष्टिविषयकं पराशरदृष्ट्या च तथ्यं प्रतिपादयत ।

(ग) ग्रहाणां कारकतां भावकारकतां च उपस्थापयत ।

२ । कस्यापि द्वयस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या । (७ × २

(क) ब्राह्मणे शुक्तवागीषौ क्षत्रिये भौमभास्करौ ।
वैश्ये चन्द्रो वुधः शुद्रे पतिर्मन्दोऽन्त्यजे जने ।।

(ख) मधु-पिङ्गलदृक् सूर्यश्चतुरस्रः शुचिर्दक्षः ।
पित्त-प्रकृतिको धीमान् पुमानल्प-कचो द्विज ।।

Scanned with OKEN Scanner

(ग) धूम्राकारो नीलतनुर्वनस्थोऽपि भयङ्करः ।
वात-प्रकृतिको धीमान् स्वर्भानुस्तादृशः शिखि ।।

(घ) मित्राणि सूर्यात् शशिभौमजीवाः
सूर्येन्दुजौ सूर्यशशाङ्क-जीवाः ।
आदित्यशुक्रौ रवि-चन्द्र-भौमाः
बुधार्कजौ चन्द्रजभार्गवौ च ।।

३ । अधोलिखितेषु केषांचित् त्रयाणां संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । (२ × ३

(क) सूर्यादिग्रहाणां उत्पत्तिं लिखत ।

(ख) ग्रहविषये मार्कण्डेयादिभिः किं कथितम् ?

(ग) कौ ग्रहौ कृष्णवर्णौ भवतः ?

(घ) राशिनां वर्णं उल्लिखत ।

(ङ) चन्द्रस्य स्वरूपं लिखत ।

UNIT – III

४ । अधोलिखितेषु कस्यापि द्वयस्य दीर्घोत्तरं प्रदेयम् । (१० × २

(क) वास्तुशास्त्रानुसारतः गृहारम्भात् प्राक् किं किं कथं वा विचारणीयम् ?

Scanned with OKEN Scanner

(ख) भूमि-प्लव-फलानि आलोचयत ।

(ग) ग्रामवास-विचारे शिवावलि-महत्त्वं प्रकटयत ।

(घ) भूमेः शुद्धिकरणप्रसङ्गमालोचयत ।

UNIT – IV

५ । कस्यापि द्वयस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या । (७ × २

(क) परगेहे कृताः सर्वाः श्रौतस्मार्तक्रियाः शुभाः ।
निष्फलाः स्युर्यतस्तासां भूमीशः फलमश्नुते ।।

(ख) स्वनाम राशितो ग्रामराशिद्वयङ्केषुदिक्शिवैः ।
सम्मितश्चेत्तदा तस्य तद्ग्रामे वास उत्तमः ।।

(ग) मधुरा दर्भसंयुक्ता घृतगन्धा च या मही ।
उत्तरप्रवणा ज्ञेया ब्राह्मणानां च सा शुभा ।।

(घ) स्फुटिता च सशल्या च वल्मिकाऽऽरोहिणी तथा ।
दूरतः परिहर्त्तव्या कर्त्तुरायुर्धनापहा ।।

६ । अधोलिखितेषु केषांचित् त्रयाणां संक्षेपेण उत्तरं प्रदत्त । (२ × ३

(क) कस्मात् गृहाश्रमी श्रेयः ?

Scanned with OKEN Scanner

(ख) शुद्रोपयोगीभूमिलक्षणं किम् ?

(ग) गृहारम्भे पदसंस्थापनं कीदृशं करणीयम् ?

(घ) वासयोग्यभूमेः परीक्षा कथम् करणीया ?

(ङ) भूमि-प्लवे ब्राह्मणादीनां को विशेषः ?

Scanned with OKEN Scanner